

Kutsutakse lahkesti kroketit mängima

20. augustil kella 16-st alates algavad Nõmmküla kunstnike puhkemaja lähedal suured kroketi-võistlused. 3-liikmelisi võistkondi oodatakse kl 15.30 veski juurde meeleolukale algusshowle.

Nõmmkülas toimuvale kroketi-turneele tuleb ligi 80 soomlast, kinnitas Tapio Reini. Eestis toimuvad kroketivõistlused viiendat korda. Nõmmkülla oodatakse Reini sõnul suure huviga ka **Muhu võistkondi** kaasa lööma, mäng on kohapeal õpitav ja pakub lusti nii osalejale kui pealtvaatajale. Peakohtunikuks on endine Soome armee leitnant Lahtinen, kes on tegeleenud sukeldumisega.

Kroketi turneesid jälgitakse erinevate internetiportaali kaudu kogu maailmas. Maailma Kroketiiliit (World Croquet Federation) loodi 1986.

Kroketimänguga kaasneb Nõmmkülas ka muu meelelahutus. Öhtul koondub lavale esinema Soome muusikute bänd, mis valis nimeks „The Krokotails“. Muusikud ei ole varem koos mänginud, pillid üüratakse Orissaarest. Akordionilugudega lõbustab publikut Meelis Mereäär.

Tapio Reini loodab, et kroketimäng Nõmmkülas lisab kogu Muhu saarele tuntust juurde, ka kõik teenused on tellitud Muhumaalt.

Muhu Jooksu juhend

Muhu jooksuga pakume jooksuhuvilistele ja tervisesportlastele võistlemisvõimalusi Muhumaal. Jätkame Muhu jooksu traditsiooni.

Muhu jooksu korraldab Muhu Vallavalitsus koostöös Hellamaa Külakeskuse ja Spordiklubiga Muhu.

Muhu jooks toimub laupäeval, 20. augustil 2011. a.

Põhijooksu start kell 11.00 Kuivastu sadama juurest ja finiš Nautse külas Nautse-Mihkli puhkekompleksis. Jooksu pikkus on 17,2 km.

Rahvajooksu ja kepikõndijate start kell 11.30 Liiva kiriku parklast ja finiš Nautse külas Nautse-Mihkli puhkekompleksis. Jooksu pikkus on 6,3 km.

Marsruut: Kuivastust (Liivalt) mööda Kuivastu – Kuressaare maanteed Nautse küalani. Finiš Nautse-Mihkli puhkekompleksis. Trassil on kaks joogipunkti.

AJAKAVA: kell 10.40 soojendusvõimlemine põhijooksu stardi paigas

11.00 põhijooksu start

11.10 soojendusvõimlemine rahvajooksjatele ja kepikõndijatele

11.30 rahvajooksu start

13.00 autasustamine Nautse-Mihkli puhkekompleksis.

Muhu jooksu sekretariaat asub Muhu Spordihallis. Põhijooksu registreerimine toimub jooksupäeva hommikul kell 9.00 - 10.15 Kuivastu sadamahoones, rahvajooksu ja kepikõndijate registreerimine kell 9.00 - 11.00 Muhu Spordihallis.

Eelregistreerimine alates 1.

augustist Liiva turismiinfopunktis.

Osalema on oodatud kõik jooksuhuvilised, rahvajooksule ka kepikõnnihuvilised ja tervisesportlased, kes läbivad distantse jalutades või matkates. Kepikõndijatele ja matkajatele aega ei võeta ning paremusjärjestust ei selgitata.

Muhu jooksust osavõtt on tasuta!

Iga jooksust osavõtja vastutab oma tervisliku seisundi eest ise.

Osavõtja meelepea:

- riided ning kotid saab jätta Kuivastu sadamas ja Muhu Spordihalli juures võistluste bussi või Muhu Spordihalli, buss toob pärast autasustamist jooksjad tagasi Liivale ja Kuivastu sadamasse (praamilt tulijad saavad sõiduvahendi jätta Virtsu!).

- pesemisvõimalus pärast jooksu Muhu Spordihallis.

Jooksu parimate autasustamine toimub kell 13.00 Nautse Mihkli puhkekompleksis.

Põhijooksu ja rahvajooksu kolme parimat mees- ja naisjooksjat ning kolme parimat poissi ja tüdrukut (1993 ja hiljem sündinud) ning põhijooksu kolme parimat mees-teeniori (1971 ja vanemad) ja kolme parimat nais-teeniori (1976 ja vanemad) autasustatakse eriauhinna ja diplomiga.

Eriauhinnad: aktiivsemale Muhu asutusele, parimatele Muhu jooksjale (mees, naine, noormees, neiu). Kõigi jooksust osavõtjate vahel loositakse välja peaauphind - jalgratas.

Info SK MUHU (Kalev) tel: 50 65 161, Muhu Vallavalitsus (Raido) tel: 50 82 776.

Haigushüvitist maksavad tööandja ja haigekassa

Ühes aastas väljastavad Eesti arstid ligi pool miljonit haiguslehte. Enim haiguslehti väljastatakse seoses külmetushaigustega oktoobris-novembris ja märtsis-aprillis.

Haiguslehte saab arst kirjutada inimesele, kes käib tööl ja omab tööandja kindlustust. Hüvitise eesmärk on kompenseerida töötajale haigestumise ajal saamata jäänud töötasu teatud ulatuses.

Üldjuhul kolme esimese haiguspäeva eest hüvitist ei maksta. Alates 4. päevast maksab hüvitist tööandja 70% töötaja viimase kuue kuu keskmisest töötasust. Haigekassa hakkab hüvitist maksma alates 9. päevast. Haigekassa makstava haigushüvitise määr on üldjuhul samuti 70%, kuid hüvitise arvutamise aluseks on inimese eelmise aasta sotsiaalmaksuga maksustatud tulu. Haigekassa maksab hüvitist 100%, kui haiguslehte tööst vabastuse põhjuseks on tööõnnetus, kutsahaigus ning vigastus riigi või ühiskonna huvide kaitsmisel ja kuriteo tõkestamisel.

Haigusleht tuleb tööle naastes esitada oma tööandjale, kes selle omakorda peab haigekassale edastama 7 päeva jooksul. Haige-

kassalt saab haigushüvitise kätte hiljemalt 30 päeva jooksul alates lehe jõudmisest haigekassasse. Tööandja peab omapoolse hüvitise välja maksma vähemalt 30 päeva jooksul alates lehe saamisest.

Kui arst haiguslehte välja kirjutab, tuleb kindlasti haigust ravida kodus. Haigena tööl käimine võib haigust süvendada, tekkida võivad tüsistused, millede ravi võib olla aga kordades kulukam ja pikem. Samuti võib tööl käiv haige inimene nakatada kolleege, kes siis omakorda on sunnitud võtma haiguslehte.

Haigushüvitise arvutamise kohta saate informatsiooni www.haigekassa.ee või infotelefonilt 16363.

Teade tööandjatele!

Seoses töökorralduse muutumisega ei menetle haigekassa Pärnu osakond alates **1. juulist 2011** töövõimetuslehti.

Palume tööandjatel saata töövõimetuslehed haigekassa Harju osakonda aadressil **Lastekodu 48, 10144 Tallinn**.

Eesti Haigekassa
Pärnu osakond

9. MUHU JOOKS
LAUPÄEVAL, 20. AUGUSTIL 2011

PÕHIJOOKS

- Jooksu pikkus 17,2 km.
- Start kell 11.00 Kuivastu sadama juurest
- Finiš Nautse Mihkli puhkekompleksis
- Registreerimine kell 9.00 – 10.15 Kuivastu sadamahoones.
- Buss toob jooksjad pärast jooksu Kuivastusse tagasi!

RAHVAJOOKS

- Rahvajooksu pikkus 6,3 km.
- Start kell 11.30 Liiva kiriku parklast
- Finiš Nautse Mihkli puhkekompleksis
- Registreerimine kell 9.00 – 11.00 Muhu Spordihallis
- Kepikõndijate ja jalutajate start koos Rahvajooksuga
- Buss toob jooksjad ja matkajad pärast jooksu Liivale tagasi!

KÕIGI OSALEJATE VAHEL LOOSITAKSE VÄLJA JALGRATAS!

JOOKSUT ORGANISEERIB SK MUHU
SPORDIKLUB MUHU
www.muhi.ee

Muhu põhjaringilt (2)

Tagasi maanteele tulles on järgmine kord põhjust peatuda **Üügu** pangal, kus lisaks kaunile vaatele on ka huvitavad koopad (Kitsekamber, Sokutuba). Viimased on, tõsi küll, varisemisohhtlikud ja pangal üles-allarondes tasub ette vaadata. Siin kasvavad ka haruldased pruun- ja müür-raunjalg (*Asplenium trichomanes* ja *Asplenium ruta-muraria*) ja habras põisjalg (*Cystopteris fragilis*). Pangal on allikas, mida silmaallikaks hüütakse, sest tema vesi mõjuvat silmadele tervendavalt. Allikasse tuli selle eest münt jätta, arstimise ajal kaabiti aga sõlt vette hõbedat.

kutsutud ja needus oli vägev. Tamse kool tegutses aastatel 1919-1975. Praegu kuulub see Eesti Kunstiakadeemiale ja suviti on seal rohkesti noori kunstnikuhakatisi liikumas.

Tamselt tulles võib bussipeatusest keerata Põitse poole, kus õige pea möödutakse kõrgendikust, mida nimetatakse **Metsiku mäeks**, kus külarahvas vanasti jaanituld pidas. Koht võib olla seotud Metsiku kultusega. Seal on leitud ka kiviaegne matusekoht. Kohe edasi võib ronida Kärnikivi nimelise pangatüki peale, kust avaneb kau-

Üügu koopaid.

Varahommikune vaade Üügult.

Nõmmkülas võib näha ühte Muhu hollandi tüüpi tuuleveskitest. Kogu talukompleks kuulub Kunstnike Liidule. Tee ääres olev kurva väljanägemisega nõukogudeaegne klubihoone meenutab seda kihavat elu, mis siinkandis kunagi tänu kalatööstusele kees.

Nõmmkülas algab rattasõitja rõõmuks mustkattega tee, mis juhib teiste miljooväartuslike küladeni – Külasema ja Paenase. Kui kiiret pole, vaatame veel ringi. Pallasmaa küla lähedal asub **Korja mägi**, mis olevat püha hiiekoht olnud. Selle all **Tammiski** nuka juures ehitati Muhus laevu, üks esimesi oli 1913. aastal Külasema meeste Lurich. Rannas asub Muhu vägilase Musta Mardi ehk Mustkivi.

Tamse külas on põhjust pilk peale heita **Tamse koolimajale**, mis on ehitatud vana mõisahoonet kohale. Tamse uus koolimaja ei saanud seal kooli pidamise ajal kunagi päris valmis ja kippus kohe lagunema hakkama. Rahvasuu räägib, et selle põhjuseks oli Rinsi preestri Raaveli poolt peale pandud needus. Koolimaja nurgakivi pandi 1940. aastal pärast seda, kui Muhus juba nõukogude võim oli kehtestatud. Preestrit sinna ei

nis vaade kunagisele merepõhjale. Edasi viib tee **Külasema** poole, kus paremalt esimese talu õues on suur Peetrikivi, mille kohta rahvasuu räägib, et seal olla tsaar Peeter oma võileiba söönud ja Saaremaa vallutamise plaane teinud. Külasema küla on arhailine ja samas tänapäevase heakorraga tänu külavanam Malle Mätasele ja külaseltsile. Külasema Koosil veetis oma suved kirjandusteadlane Aarne Vinkel. Külasemast Paenase poole sõites jääb külasildi lähedal vasakule väike panganukk, mida rahakiviks kutsutakse, kuna Vanapagan olla seal oma raha lugemas käinud,

natuke maad edasi on veidi teest eemal suur rändrahn, millel on mitu nime Suurki, Hobusekivi, Täkukivi. Legendi järgi olevat kivi sinna toonud Tõll, kes tahtis seda kiriku ukse ette viia. Kukulaulu peale langes see aga maha. Teise jutu järgi olevat seal mära varsaga söönud ja kivi olevat neile peale veerenud.

Sepamäe surnuaiale viitava sildi juurest vastassuunas sõites viib tee otse **Rinsi** kirikuni, mis ehitati 1873. aastal. Selle legendaarne preester Bobkovski olevat viina veeks muutnud. Kuna Bobkovski sageli Kuivastu piirivalve ülemaga napsitas, jäid teenistused ära ja naised kaebasid, et juuakse sala-piiritust. Piirivalvekordoni ülem sai asjast aegsasti kuulda ja hoiatas ka oma preestrist sõpra. Kui kontrollid kohale tulid, leidsid nad keldrist vaadi, mille konfiskeerisid ja ka omaniku võtsid Kuressaarde kaasa. Enne teeleasumist oli preester Bobkovski põlvili langedes palunud, et Kristus nii, nagu ta Kaana pulmas vee veiniks muutis, nüüd vastupidist teeks. Kuressaare selguski, et vaadis oli vesi. Rinsi kiriku ehitamisel pidasid koguduse liikmed silma peal ja kaebasid

ametivõimudele, kui ehitus nende arvates küllalt hästi ei edenenud.

Rinsi kiriku juurest võib lipsata Paenasele, kus **Tõnise talus** asub Soile Siltaneni Galerii (iga päev kl 12-18) ja küla taga metsas hiiekivi, mille läheduses on kaks ümmargust Tõrsallikat.

Tõnise perenaine Soile Siltanen oskab mitmeid keeli ega pelga ka eesti keeles suhelda.

„Oleme siin peidus, sest viidad eksitavad,“ ütleb Soile. „Jalgratturid suunatakse enne meid tagasi.“

Tõnise talu on neljandat suve avatud, siin saab kunsti nautida, aga ka kaunil taluõuel jalgu puhata, lastele võib tahkunud leiba kaasa võtta, et nad saaksid lambaid sööta. Sel suvel toimus esimest korda aiapidu – aiapäev. Ja Tõnise ooperikohvik oli samuti avatud.

Tõnisel korraldatakse laagreid ja kursusi, hea akustika on söögisaalis e suures galeriis. Talu asub keset loodust ja meelitab pikemalt peatuma jääma.

Rinsist Viiraküla poole sõites on tee ääres surnuaed, kuhu on maetud Juhan Smuuli vanemad, Aadu Hindi ema (hausamba autor E.Kirs) ja eesti kultuuriloo olulised tegelased Muhu kõster Freundlich ja pastor Schmidt. Esimene avaldas 19. sajandi alguses eestikeelset lugemisvara. **Freundlich** oli igati rahvamees, nii et tema valge hobune oli alati vastutulijat nähes seisma jäänud, sest teadis, et peremees jääb pikalt juttu ajama. Freundlich oli ka Väina tammi ehitamise üks algatajaid. Nimelt lasi ta väina vedada oksakubusid, et meri kuhjaks nende ümber liiva ja valmistaks nii ette kohta, kuhu tamm ehitada. Pastor **Schmidt** tegi kaastööd Wiedemanni sõnaraamatule ja oli õpetatud Eesti Seltsi korrespondentliige. Tema pojad aga

Silmaallikas.

saavutasid juba rahvusvahelise kuulsuse. Eriti tuleb esile tõsta Alexander Schmidti, kes on vere hüübimise fermentatiivse teooria rajaja. Pastor Schmidti ametiaja keskele langeb muhulaste massiline üleminek õigeusku. Tundub, et muhulased oma hingeekarjasega eriti rahul ei olnud. Rinsi koguduse esimene preester Jakov Boikov pidi Schmidtiga vägikaigast vedama ja sõna otseses mõttes maid jagama, sest saarel oli ainult üks surnuaed, kuhu matta. Kahe hingeekarjase ametlik kirjavahetus toimus eesti keeles. Ilmselt on see üks esimesi kordi, kus ametlikke asju eesti keeles aeti ja pealegi veel olukorras, kus kumbki osapooltest ei olnud eestlane.

Tähelepanuväärsed on surnuaia väravad. Raudkivist osa ehitasid Linnuselt pärit vennad Saadud. Raudväravad sepistas aga muhu kuulus sepp Puka Andrus ehk Andrei Müüripeal. Väravad olid kahjutasu ja karistus salaküttitud metskitse eest.

Viirakülas teeristil asub kirjaniku ja keeleteadlase **Villem Grünthal-Ridala** kodumaja, mis praegu on taas tema perekonna omanduses. Kirjanik elas ja suri Soomes, kus oli Helsingi ülikooli eesti keele ja kirjanduse lektor. Grünthal-Ridala

tõi soome keelest ja muhu murdest eesti keelde rea sõnu. Peale sõnade tõi ta 1908. aastal Soomest Muhuse ja võib-olla Eestissegi ka suusad. Grünthal-Ridala tõlkis Kalevala eesti keelde, kuid on tuntud eelkõige oma ekspressiivsete loodusluuletustega.

Piiri külas tasub peatuda Muhu Puidukojas ja väikeses, kuid erilise väljapanekuga käsitööpoekeses (väravavahimaja). Piiri küla tekkis 19. sajandi lõpus, mil valmis 1893 Muhu Suurevalla vallamaja. Kolm aastat hiljem ehitati siia esinduslik raudkivist **magasiait**, mis oli muhu raudkiviarhitektuuri kaunemaid pärle, kuni ta ümberehitustega ära rikuti. 1908. aastal ehitati veel ministeeriumikoolile maja ja Tarvitajate Ühisuse poehoone. Kõik hooned on alles, kuid ükski pole enam kasutuses oma algses funktsioonis. Magasiait muudeti juba enne Esimest maailmasõda seltsimajaks. Selle funktsiooni on ta viimase ajani säilitanud ja 2009. aastani näidati seal regulaarselt filme, kui mujal saare maakonnas ei olnud enam ühtegi õiget kino. **Koolimajas** asutati 1946. aastal Muhu Keskkool, mille õigusjärglane Orissaare Gümnaasium 25. juunil oma aastapäeva pidas. Selles koolis said oma hariduse mitmed

eesti kultuuriloo silma paistnud inimesed: koolikirjanduse väljaandja Madis Küla-Nurmik, moekunstnik Luule Heapost, antropoloog Leiu Heapost ja muidugi Muhu Keskkooli eest võitleja Vassili Randmets. Kooli aia ääres on kivist, mis olevat pandud kohale, kus ratsakäskjalg olevat surma saanud.

Külale nime andnud riigimetsas asus omal ajal salastatud ja rangelt valvatud nõukogude raketibaas, mille jäänuseid tänapäeval vabalt vaatama pääseb.

Kuressaare-Kuivastu maanteelt Koguva suunas ära pöörates jõuab **Rootsivere** külasse, kus mitmes õues võib näha Muhule iseloomulikke maalitud ustega aidahooneid. Rootsivere-Koguva tee ääres on **Vahna** sadamakoht, mis praegu on ametlik ujumiskoht. Enne väina tammi valmimist käis siit aga **uis**, mis pidas ühendust Saare- ja Muhumaa vahel. Veelgi varem oli uisusadam Koguvas, kus praegu noored mehed, kes on koondunud Väinamere Uisu Ühingu, ehitavad uisulaeva, mis loodetavasti 2012. aastal oma esimese sõidu teeb.

Igaküla kaev täna.

6 x Anu
Pallas

Muuseumi. Kunstitalis (üsna muuseumi lähedal) võis sel suvel näha Muhu kunstnike ühisnäitust (esines 22 kunstnikku), augustis aga saab imetleda Piret Rohusaare näitust „Vana õlipuu“ (Lõuna-Prantsusmaa teemad). Kunstital on lahti kl 11-18.

Külalt välja sõites jääb paremat kätt silmapaistev silt „Käsitöö“ - **Männiku tallu** tasub kl 10-18 pöörata neil, keda ka käsitöö tegemine huvitab. Sirje Tüür võib õpetada siidimaali ja tikkimist, kuid selleks tuleb enne aeg kinni panna (vt web.zone.ee/sirjettyr).

Ette teatamata saab näha käsitööd ja selle tegijat. Sirje ütleb, et tikkimine on justkui sõltuvus: „Kurb on see päev, kui pole saanud midagi tikkida.“

Tagasitee tasub valida läbi **Igaküla**, kus otse tee ääres asus kunagi suur ja uhke Igaküla kooguga kaev, mille J. Pääsuke 1913. aastal fotole jäädvustas. Veidi enne Rootsivere bussipeatust on metsas kunagine esimene Rootsivere küla koht, mida Suurvareks nimetatakse. Seda kohta naljalt üles ei leia, küll aga võib leida mõne maasika, mida suhu pista. Piiri metsas on alati

Viidad juhatavad ka külalised **uisuehitusele** - teemapark on alati avatud. Suvel saab uisukojas näha laeva kaarte tahumist. Enne jaanipäeva sai tänu uisuühingule sõita suure kuunariga „Kajsa-moor“, suve lõpus tuleb külla viikingilaev. Uisusaunast Rannarahva Kaupade lettidele saab suupisteid, kurku kasta, käsitööd soetada. Avatud on matkapunkt tulekoldega, kus võib piknikku pidada, nädalavahetuse toimetavad uisusauna rentnikud giididena. Atraktsioone võib veelgi lisanduda.

Koguva vabatalupoegade külas tasub külastada kirjanik Juhan Smuuli sünnikodus asuvat Muhu

maasikal käidud. Kui veab, võib peatee märgi juures enne Kuressaare-Kuivastu maanteele jõudmist kevadel näha ka looduskaitse all oleva kauni kuldkinga ehk kukulinnupäti puhmast.

Kuressaare poole edasi sõites pidurdavad huvilisi muidugi veel jaanalinnutalu ja Eemu veski Nautses. Kõikjal toimetavad inimesed, kes veavad oma ettevõtmisi südamega. Ehk püüdes kirja panna Martin Kivisoo sõnu: see, et me päevast päeva täiesti vabatahtlikult oma võimeid ja oskusi kokku võttes võime oma mõtteid teoks teha, on suur õnn.

**Eda Maripuu
Anu Pallas**

Tõnise talu perenaine Soile.

Kogutakse toetust

Pelgulinna Sünnitusmaja Toetusfond ootab kõikide heade inimeste abi elutähtsa abivahendi - loote tsentraalse jälgimise süsteemi - soetamiseks. Ainulaadne järelevalvesüsteem võimaldab ämmaemandatel ja arstidel loote seisundit täpselt jälgida sünnitajat liigselt segamata. Saadav info võimaldab hinnata abi andmise vajadust ja operatiivselt reageerida, et vältida loote hapnikupuudusest tekkida võivaid tõsiseid tervisekahjustusi. Süsteemi maksumus on 51 129 eurot.

Helistades telefonil 900 6000, saab annetada 5 eurot, ja numbril 900 6100 annetad 10 eurot. Samuti saab teha annetusi SA Pelgulinna Sünnitusmaja Toetusfondi pangakontodele 221014760940 (Swedbank) ja 10220049001018 (SEB).

Aita alustada elu!

Tuleohutusnõuded lõkkele

Päästeamet juhib tähelepanu, et muutunud on tuleohutuse nõuded lõkke tegemisele ja grillimisele.

- Kulu põletamine on keelatud;
- Lõket tohib teha tuulevaikse ilmaga;
- Lõke tuleb paigutada ohutule kaugusele hoonetest, põlevmaterjalide hoiukohast ja metsast;
- Lõkke ümbrus tuleb poole meetri ulatuses heinast puhastada, et tuli edasi ei leviks;
- Alla 1 meetrise läbimõõduga lõke tuleb paigutada hoonetest vähemalt 8 m kaugusele ja metsast 10 m kaugusele;
- Kui lõkke läbimõõt jääb 1 ja 3 meetri vahele, tuleb see paigutada hoonetest vähemalt 15 m kaugusele ja metsast 30 m kaugusele;
- Kui tehakse lõket, mille läbimõõt ületab 3 m, tuleb lõkke asukoht eelnevalt oma piirkonna päästeskusega kooskõlastada (infotelefon 1524). Nii suurt lõket siiski teha ei soovita, pigem põletada prahti jupikaupa.

- Avaliku ürituse raames süüdatav lõke (sõltumata suuruselt) tuleb eelnevalt oma piirkonna päästeskusega kooskõlastada (infotelefon 1524).

- Käeulatuses tuleb hoida esmased tulekustutusvahendid: pulberkustuti, ämber veega või aiakastmisvoolik.

- Lõket ei tohi täiskasvanu järelevalveta jätta;
- Põlemisjäädgid tuleb kustutada veega.

Vt lähemalt www.lepk.ee

Rehemajade lugemine

Eesti Vabaõhumuuseum on võtnud eesmärgiks lugeda üles kõik veel säilinud rehemajad ehk rehielamud. Ja nende hulgas loodetakse teada saada ka muhulaste rehielamute nimekirja, mis on kindlasti kõige pikem.

Eesti pärimuslik rehielamu esindab üht kõrgemat saavutust elamiskultuuri alal, kuna siin on inimene, elamu ja maailmaruum täiuslikus kooskõlas, sest nende kolme teguri omavahelised suhted on lahendatud õnnestunud viisil.

(Kaljo Põllu "Hiiumaa rahvapärane ehituskunst", 2005)

Milleks? See saab olema andmebaas, kuhu kogutakse info tänaseni säilinud rehemajadest, samuti nende kõrvalhoonetest (Muhu paistab viimaste rohkusega ju eriti silma): konstruktsioonid, materjalid, nende seisukord praegu, samuti ajalugu (algne ehitusaasta, kui see on teada, hilisemad ümberehitused, muudatused). Samuti soovitakse luua omanike ja ehitustavasid rohkem tundvate inimeste vaheline suhtlusring. Ehk rehemajade fännklubid. Ega pole ju kerge hallata ja korras hoida ca 30 meetrist katust, palkseina ja kivi-müüritist. Reheahjust rääkimata.

Kellele? Ikka tulevastele põlvedele, et oleks mida meenutada ja vaadata, uurida rehemaja kui nähtust, selle muutumist ajas ja ruumis.

Kuidas ära tunda rehemaja?

- Kes mäletab veel ise rehetegu,

Igaküla Lauri-Tõnise rehemaja.

teab seda niigi.

- Pisut noorematele ja meenutuseks natuke ajalugu

Teatavasti on eesti rehielamu kujunemine alanud esimese aastatuhande lõpul. Kirjalikes allikates on rehielamut esimest korda mainitud 14. sajandil. Ürgses rõhtpalkseinte ja keriseahjuga suitsutoas kui põlises elamus hakati sügiseti ka vilja kuivatama ja peksma, kuna märgati, et vilja järelkuivatamine suitsus ja kuumuses pikendab ta säilivust ja idanemisvõimet veel ülejäämise aasta saagini ning kauemgi. Edasises arengus tekkis vajadus rehetoaale juurde ehitada viljapeksmise ja -tuulamise paik: rehealune ehk rehalne, kus suured väravad ikka vastakuti. Selle aastasadu kestnud arengu lõpukümendil hakati rehetoa teise otsa kambreid ehitama. Ikka *eeskamber*, *nukakamber* ja *tagakamber*.

Muhus on väga levinud rehetoa tagaküljes ülejäänud hoonest tugevasti tagasiastuv ja madal *pisike kamber*, mis oli tavaliselt kasutuses peremehe-perenaise magamistoana. Tekkisid korstnad ja soemüürid, klaasitud aknad. Sellega jõudis rehielamu oma üldtuntud kolmeosalise põhijaotuseni: rehetuba - rehealune - kambrid.

Muhu rehemajad on enamasti Põhja-Eesti tüüpi, millel on kõrgem ja kitsam rehetuba, ees ulualune.

Kuidas nimekirja pääseda?

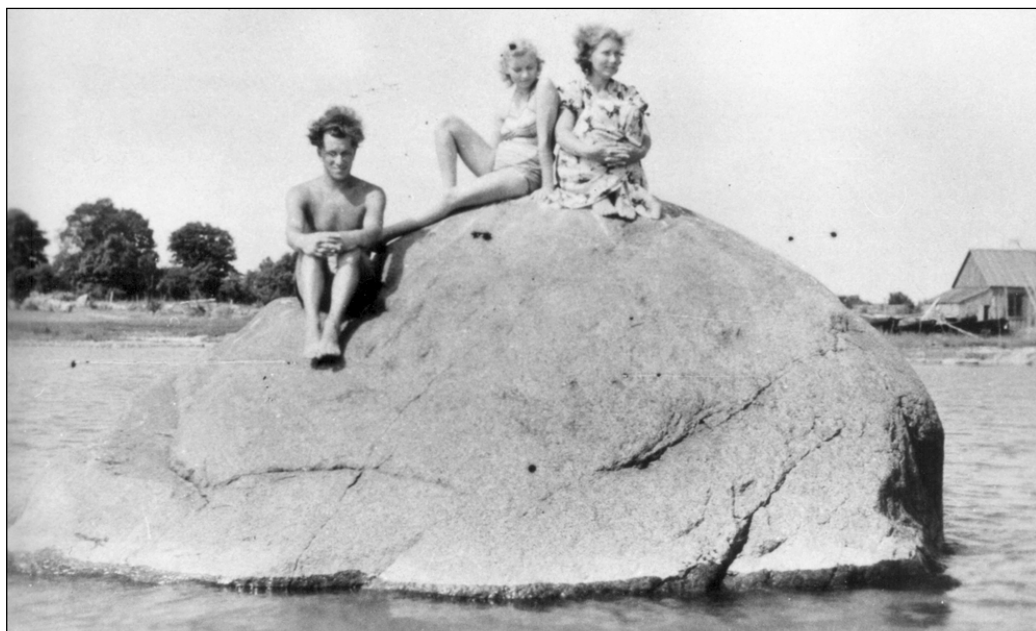
Põhitingimus – REHETOA PALGIRINGI OLEMASOLU, muu pole tähtis!

Oleme kohal, kui kutsute, võite kosta ka naabri eest. Tore oleks külade kaupa.

Inna Ligi inna.ligi@mail.ee
tel. 51 90 92 90, 4548888, 4554191

Elo Pajuniit elo@saarlane.ee
tel. 51 27 874.

Vanu pilta Muhust

Ilus mälestus suvest Lalli rannas 1963. aastal. Kes on pildil?